

— vagy örökre eltűnjék. De Dancsnak az első perctől kezdve felszinen kellett maradnia, tekintve részben régi szivbaját is, amely egy hét alatt végzett volna vele, tekintve újabb epilepsziás hajlamát is, de főleg azt, hogy nem volt lakása. Nem volt még lakása se...

Talán furcsán hangzik, de kétségtelen, hogy Dancs Géza éppen lakástalanságának, örökös hajléktalanságának köszönhetette, hogy nem tűnt el, nem fulladt meg a főváros kő- és portengerében. Kőből, vasból és porból vannak a fővárosok, az utaik, a falaik, az embereik. Kőkemény burkolatba merevednek a szívek, sikettednek a fülek. A jó földiek is, ha már egy ideig itt éltek, átvedlenek, mintegy cement- és betonbört vesznek magukra. Az elváltozott emberek Dancs szerencsétlen gyermekkorára már nem emlékeztek, erőnek erejével kellett őket ráemlékeztetni. Ezek között a szivbaja se sokat számított. Megpróbálta vele, állást vállalt, valami házi állást egy gazdag ismerősnél, de az hamar kitette, azon a címen, hogy semmire se jó. Öngyilkosságot természetes, hogy szintén nem mert volna itt megpróbálni — hagyták volna belepusztulni. Az egyedüli lehetőség volt a hajléktalanság. Az öngyilkosnál, a halottnál is jobban meghatja az embereket a hajléktalan ember, ki nem hull szótlannul egy pad alá, mint a sziv vagy tüdőbeteg, nem tűnik el örökre víz, vagy föld alatt, mint az öngyilkos vagy éhenhaltak, de él, mozog, jelen van, este a parkok utain lődörög, a kapuk előtt leskelődik, éjjel a néptelen, alvó utcán kopog fel-le és kitudja, min töri a fejét... Ennek köszönhetette tehát Dancs, hogy mint teljesen és örökösén hajléktalan ember, sokáig támogatásba részesült.

Hajléktalansága után következett később közismert ruhátlansága, cipőtlenléte, mosdatlansága... Ezekkel is boldogult és talán még boldogult. Az ismerősök, földiek, volt kollégák, már szegényből se nézhetik... És nem is csak az ismerősök, a volt földiek...

Ebben az utolsó fázisában, be kell vallanom, a mi Dancsunk már elveszti érdekességét. Alig különbözik a mindnyájunk által ismert koldustól. Csalódnunk kell benne. A szegény özvegy kiváló gyermekétől nagy dolgokat várhattunk. Elvárhattuk, hogy egy napon nyomoruságos mezét ledobva, mint győzelmes törtető lép ki a porondra, hogy rongyaiból és mocskából élénk lép a titkos blokkháztulajdonos, a szalonok hőse. De, hogy nem így történt, annak, mint mondtuk, ő nem oka, csak ez a mi időnk, amely mindent egy nevezőre hoz és mindenkit, aki a mélyben mozog, egyformává szűrkit...

PETR BEZRUCS VERSEIBŐL

Fordította: BERKÓ SÁNDOR

MARYCSKA MAGDÓNOVA

*Az öreg Magdón hazafelé tartva
Ostrauból, pár percre beszállt a kocsmába,
széttűzött fejjel az árokba hullt.
Zokogott Marycska Magdónova.*

*Szénnel telt szekere feldőlt a sárban,
özvegyét holtan húzták ki alóla.
Az öreg barakban öt árva siratta,
legidősb' Marycska Magdónova.*

*Ki vesz a kicsiknek ruhácskát, kenyeret?
Leszel az atyjuk és leszel az anyjuk?
Azt hiszed, az urak épp oly jószívűek,
akár te, Marycska Magdónova?*

*Erdők végtelenje a Géro örgrófé.
Amíg bányáiban vért csorgat a robot:
szedhetnek az árvák fát a kötényükbe,
mit gondolsz, Marycska Magdónova?*

*Dermesztő a hideg s nincsen mit enni...
Hatalmas lombokkal díszeleg az erdő...
Hochfelder kerülő látta, hogy fát szedtél,
szóljon-e, Marycska Magdónova?*

*Választottál-e már magadnak férjet?
Szurony van a vállán, a sapkáján tollak,
durva a homloka — elmegy-e hát vele
Frydekbe, Marycska Magdónova?*

*Ej, minő menyasszony? fejed lehorgaszta,
könnyeid durván-szótt köténykébe folynak,
keserű és forró csöppek az orcádon,
mi bajod, Marycska Magdónova?*

*Frydeki urak és szűrös nyelvű hölgyek
nevetnek gúnyosan szelíd szemeidbe.
Ablakából mustrál a zsidó Hochelder,
mit érzel, Marycska Magdónova?*

*A fagyos kunyhóban négy madárka gubbaszt,
ki viseli gondjuk? a nyomorultakkal
nem törődik az úr. Mi nyilalt szivedbe
az uton, Marycska Magdónova?*

*Marycska, két oldalt éles sziklafalak
meredeznek, köztük fut Frydek felé a
susogva zenélő Ostravice.
Hallod-e, mit dalol, erdei lány?*

*Egy ugrás balra és mindennek vége.
Fekete hajad a sziklán fennakadt,
csöpp fehér kezeid vörösek a vértől,
Eg veled, Marycska Magdónova!*

*A temető szélén süppedő sírhantok,
se kereszt, se virág nem díszíti őket.
Oda jut, ki maga dobja el életét.
Ott fekszik Marycska Magdónova.*

LÉPKÉ

A nyári szél a karcsú fákon át
 a kis pacstírtát könnyedén emelte;
 szívembe jajdult néhány röpke emlék,
 kezemre tarka lepke szállt pihegve.
 Szerelmet avagy boldogságot hoztál?
 Szállj, szállj tova, mosolygós rebbenésed
 fiúcskák, lánykák, csöpp kezét simítsa...
 mit is, mit is tehetnék én tevéled?

TÚZIFA

Bohumín alatt, hol őseim szavai csengnek
 és Hrusov között, hol pirosuló gyár pipál füstöt a magasba,
 úri gyár, ahol oly nehezen, fáradtan szakad a sóhaj a tudónkból,
 fekszel én falucskám, fatemplomoddal.
 Mohával díszített rozoga kunyhócskák
 és négy topolyfa közt Krisztus a kereszten.
 Így nyomták fejembe
 a töviskoronát Bohumín mellett,
 kezemet Ostrauban szögezték fel, Tesinben szívembe döftek,
 Lipináról maró ecettel itattak,
 a Lysán mellett meg lábamat szögezték át.
 Egyszer, ó egyszer eljössz majd értem,
 te sötét és fénytelen szemű leány,
 ki mákot cipelsz kicsiny kezeidben.
 Tovább is pattog a korbács és tovább is tipornak minket,
 Bohumín alatt és Hrusovban, Lutynyén, Baskán,
 ó de én nem hallom többé, mi közöm már hozzá —
 mi közöm hozzá.

LEONIDAS

Thermopilénél, a közelgő halálnak
 szemébe meredten,
 a félkörben előre nyomuló barbárok sorfalát
 kémlelve szemével,
 állt az elárult Leonidas.
 Tesinnek falai előtt, az Olza partján,
 állok én.
 Mellem felé száz kard, száz buzogány csapdos,
 ezer szem les reám, fáklyaként lobogva,
 vér fut homlokomból, vér szökel szívemből,
 vörös vértengerben bukdácsolok térdig,
 vörös Niagara zuhog a kezemre —
 itt állok, pipacsok tarka mezejében:
 vörös füst gomolyog a földről föl, föl az égi,
 vagy az ég leomló vérvörös függönyét lengeti lassan a szellő?
 Vörös itt minden. A sisakot szememre húztam,
 vörösek a dárdák, vörösek a kardok,

szép dászes nyeregben öt lovas közeleg felém —
 ismerlek titeket, grófok és hercegek, ismerlek jól,
 nézzétek Xerxést, a bíborruhás Xerxést! —
 Mit súg négy társának, im mit emelnek a földről?
 Mi zeng, mi csörög, mi cseng a fülemben?
 Pusztítson el Isten, át akarsz kelni a Boszporuson ismét!?
 Lábamon valaki orozva átvágta feszülő inaim
 — a punok példáját elfelejtette a lengyel —
 még érzem a vöröslő angyalszárny simító lehet, a kezemből kihull
 itt állok Tesinnek falai előtt,
 átdőfött mellet, a Lysának támasztva hátam,
 ahogy a törvények parancsolták.

OPAVA

Jól tudod, hogyan történik,
 midőn a vérszomjas földgolyó kitátja eltikkadt ajkát,
 midőn a zászlókat magasra emelve
 fölfelé nyomulnak
 az első sorok s a legelől rohanók homlokkal előre
 zuhannak holtan a földre és testükön keresztül
 jut győzelemre a barát.

Úgy tűnik nekem,
 hogy egyszer majd mi is az árokba fekszünk,
 fehérle csőrével fekete madár száll keringve felettünk,
 csilllogva hőmpölyög valami felénk az északi messzi ködökből,
 de nem barát.

Látom a lobogó zászlókat a fehér városok tornyain!

A CLUJI IPARI MUNKÁSSÁG (II.)

Irta: JORDÁKY LAJOS

Legutolsó számunkban felvázolt képünk — még kísérletünkben sem lehetne megközelítően sem teljes, ha röviden nem érintenők a vizsgálat alá került 311 munkás lakásviszonyait, élelmezési helyzetét s a művelődési állapotára vonatkozó adalékokat.

Első kérdésünk: milyen és hány szobás lakásokban laknak a munkások, mit fizetnek lakásért, van-e közöttük, aki a saját házában lakik; általában milyenek a lakásviszonyaik?

Családi állapotuk szerint nagyobb részük — 187 — nős, míg a többi — 122 — nőtlen. Az aránylag jól kereső, vasutnál alkalmazott, fiatalabb korosztályokhoz tartozók jobbra nőtlenek, ellenben feltűnően sok a családos a cipészek, bádogosok és borbélyok között. Ezek helyzete természetesen nehezebb. Ha visszaemlékezünk: a cipészek átlagos keresete havi 1000-1200 lej s a legtöbb ebből 3-4, néha még több tagu családot tart el.